

Jaaroverzicht 2009 *Zo kan het ook!*

1. Inleiding en programma

De decentralisatie van de zorg en de hoge werkdruk hebben ervoor gezorgd dat woon- en dagvoorzieningen voor mensen met een verstandelijke handicap niet of nauwelijks nog aandacht hebben voor (stimulering van) vrijetijdsbesteding, bewegingsrecreatie en sport. Dit leidt, bovenop de achterstand¹ in bewegings- en sportparticipatie bij deze doelgroep tot verdere bewegingsarmoede, tot overgewicht en daarmee tot een grotere zorgconsumptie.

Het is daarom van belang dat actief en vanuit de woon- of dagvoorziening wordt gestimuleerd dat de cliënten gaan bewegen en wanneer mogelijk sporten. Woonvoorzieningen (en in hun kielzog dagvoorzieningen) vervullen een sleutelrol als het gaat om het bereiken van mensen met een verstandelijke handicap. Aangezien Gehandicaptensport Nederland een structureel beweeg- en sportaanbod nastreeft vanuit de woonsituatie fungeren deze instellingen als aangrijpingspunt voor de inbedding van het stimuleringsbeleid.

Het hogerliggende streven is te komen tot een structurele gedragsverandering op het gebied van de leefstijl van mensen met een verstandelijke handicap. Het aangrijpingspunt voor die verandering is bewegen. Om de kans op structurele inbedding en dus continuïteit van bewegen te maximaliseren is het voor het management van voorzieningen van belang kengetallen te genereren over de effecten van bewegen en niet-bewegen en deze kengetallen te verwerven binnen de eigen woonvoorziening. Dat wil zeggen dat onderzoek integraal onderdeel dient uit te maken van de interventies die de eerste jaren worden uitgevoerd in de woonvoorzieningen. Gehandicaptensport Nederland beseft dat een dergelijke toepassing van onderzoek verder reikt dan de verantwoordelijkheid van het ministerie van VWS en zal aanvullende (financiële) partners zoeken.

De ontwikkeling en implementatie van beweeg- en sportbeleid vraagt om maatwerk en om samenwerking met relevante lokale partners die zich bevinden rond de verschillende woonvoorzieningen. Met elkaar kunnen we leren van onze ervaringen. Daarom is het van belang dat beleid en uitvoering vanaf de start eind 2008 hand in hand gaan.

---

¹ Uit een onderzoek van een woonvoorziening blijkt dat 80% van de cliënten niet voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Van de Nederlandse bevolking haalt 55% deze beweegnorm niet.

2. Doel en resultaten

- In 2011 voeren alle zorg- (en dag)voorzieningen voor mensen met een verstandelijke handicap een actief beleid ter stimulering van een actieve leefstijl en sport en bewegen door hun bewoners (en bezoekers) en/of is de problematiek en de mogelijke oplossingen onder hun aandacht gebracht.
- Op regionaal niveau is sprake van een structureel beweeg en sportaanbod dat toegankelijk is voor mensen met een verstandelijke handicap vanuit zo'n 25 tot 30 woonvoorzieningen. Dit wil niet zeggen dat het aanbod per definitie plaatsvindt buiten de woonvoorziening. Het creëren van een goede infrastructuur met aandacht voor algemene activiteiten en waar nodig activiteiten voor specifieke doelgroepen (zoals ernstig meervoudig beperkingen (EMB)) is van belang.
- Bij tenminste 10 instellingen vormt wetenschappelijk onderzoek een integraal onderdeel van de interventie, waardoor draagvlak wordt vergroot en de kans op structurele verankering van beweegbeleid toeneemt binnen de woonvoorzieningen.

3. Projecten

Samenwerking dag- en woonvoorzieningen

In 2009 zijn er verschillende oriënterende gesprekken gevoerd met dag- en woonvoorzieningen, verspreid door heel Nederland. Op basis van de gesprekken zijn er 21 instellingen waarmee Gehandicaptensport Nederland een samenwerking is aangegaan. Ook in 2010 gaan er instellingen (mogelijk) starten.

- 21 instellingen zijn in 2009 gestart
- 7 instellingen gaan starten in 2010
- 5 instellingen zijn intern aan het terugkoppelen over de deelname

Dit betekent dat er op dit moment meer dan 30 instellingen een structureel sport- en beweegaanbod gaan realiseren. De aandacht voor samenwerking wordt in 2010 verder uitgebreid.

Instrumenten

De samenwerking met dag- en woonvoorzieningen vraagt om maatwerk. Verschillende documenten ondersteunen de samenwerking en de ontwikkeling van het project bij de zorginstelling. De volgende documenten zijn ontwikkeld:

- Afsprakenoverzicht

Hierin zijn de wederzijdse taken en verantwoordelijkheden vastgelegd. Het gaat in grote lijnen om 'Wat heeft Gehandicaptensport Nederland te bieden' en 'Wat wordt er van de dag- en woonvoorziening verwacht'. Het format is als basis gebruikt bij de oriënterende gesprekken.

- Samenwerkingsovereenkomst

USG Juristen heeft in opdracht van Sport & Zaken deze overeenkomst opgesteld, op basis van het format en enkele juridische aspecten die in de overeenkomst van belang zijn. Het projectplan van de instelling is aan de overeenkomst gekoppeld. Hierin worden de werkafspraken vastgelegd.

- Format projectplan

Het format wordt gebruikt als handleiding voor het ontwikkelen van het projectplan. Het bevat alle aspecten die door Gehandicaptensport Nederland als belangrijk worden ervaren en geeft systematisch antwoord op alle te behandelen thema's.

- Aanvraagformulier activiteitengelden

De aanvraag voor activiteitengelden biedt zorginstellingen een extra stimulans om (meer) vernieuwende en uitdagende sport- en beweeginitiatieven te realiseren. Zowel structurele als incidentele sport- en beweegactiviteiten komen hiervoor in aanmerking.

- Formulier voor evaluatie en verantwoording

De evaluatie en verantwoording geeft inzicht in de voortgang van het project gedurende de projectperiode. Naast de feitelijke resultaten is er aandacht voor de inhoud en voor het proces van het project. De evaluatie en verantwoording wordt twee maal per jaar ingevuld door de deelnemende zorginstellingen.

4. Onderzoek en monitoring

Gehandicaptensport Nederland heeft het W.J.H. Mulier Instituut betrokken bij onderzoek en monitoring van het programma. Er ligt een uitgebreide opzet met een daaraan gekoppelde begroting. In de opzet wordt ook het ontwikkelen van een meerjaren onderzoekslijn meegenomen om de hiaten in te vullen. Monitoring van het programma vindt plaats op drie verschillende niveaus.

Ontwikkeling en implementatie programma Zo kan het ook! Gehandicaptensport Nederland

Het verkrijgen van inzicht in het verloop en proces van het programma. Er zijn interviews gehouden met de programmaleider en de twee programmacoördinatoren van Gehandicaptensport Nederland.

Kengetallenmeting

Het sectorbrede 'kengetallenonderzoek' is algemeen van aard en geeft een overzicht van de sector (omvang en spreiding), de huidige visie en het huidige beleid van dag- en woonvoorzieningen ten aanzien van bewegingsstimulering van hun cliënten, de ervaren drempels en stimulansen. De meting wordt uitgevoerd door een werkveldorganisaties. Er zijn voldoende vragenlijsten succesvol afgenomen.

Niveau deelnemende dag- en woonvoorzieningen

Het verkrijgen van inzicht in het proces, het verloop en de resultaten van de deelnemende dag- en woonvoorzieningen. De programmacoördinatoren nemen bij de gestarte dag- en woonvoorzieningen de nulmeting af met een projectstartformulier. De nulmeting wordt afgenomen na de ontwikkeling van het projectplan. Verder heeft er bij tien instellingen een uitgebreid kwalitatief onderzoek plaatsgevonden.

5. Organisatie

Projectorganisatie

Voor de uitvoering van het programma is een programmaorganisatie ingericht met een programmaleider en twee programmacoördinatoren. De programmaleider is in 2009 gestart met de inrichting van de projectorganisatie. Er zijn twee programmacoördinatoren aangesteld die respectievelijk per 1 mei en 1 juni zijn gestart.

Het programma vraagt op verschillende niveaus om ondersteuning en advisering door externe deskundigen. Hiervoor is het comité *Zo kan het ook!* ingesteld. Het doel van het comité is om door middel van advisering bij te dragen aan een adequaat en kwalitatief goed beleid voor *Zo kan het ook!* in het algemeen en mensen met een verstandelijke handicap in het bijzonder. Het comité is samengesteld uit bestuurders en directeuren uit het werkveld met een verschillend netwerk cq. achterban en competenties.

Samenwerkingspartners

Met diverse landelijke partners zijn gesprekken gevoerd met als doel te komen tot samenwerking. De organisaties Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), PlatformVG, Landelijke Federatie Belangenvereniging Onderling Sterk (LFB), Vilans en Special Olympics Nederland hebben positief gereageerd en willen een bijdrage leveren aan het programma. De Johan Cruijff Foundation is ondersteunt bij het uitreiken van een aangepast Cruijff Court bij zorginstelling Arduin.

Met diverse Provinciale Sportraden is afstemming gezocht over het programma *Zo kan het ook!* De Provinciale Sportraden zien vooral een taak in het inzetten van hun netwerk en inzicht verschaffen in het sportaanbod voor mensen met een verstandelijke handicap. Verder bestaan er mogelijkheden om met gemeentes in contact te komen als het gaat om sportbeleid voor mensen met een verstandelijke handicap en de WMO.

De KNBLO heeft het project 'nationaal ommetje' ontwikkeld en geïmplementeerd. Het 'ommetje' is gericht op korte wandelingen rondom instellingen. Gezamenlijk wordt bezien hoe dit een plek kan krijgen binnen het programma.

Onderwijs

In de afgelopen periode is in het kader van het Programma Deskundigheidsbevordering gesproken met diverse onderwijsinstellingen en opleidingsinstituten. Ook onderwijsinstellingen die zich richten op bewegingsagogie herkennen de beschreven problematiek. Studenten van de opleidingen bewegingsagogie kunnen een impuls geven aan het ontwikkelen van een beweeg- en sportaanbod bij woonvoorzieningen. Gehandicaptensport Nederland is voorstander van het betrekken van onderwijsinstellingen bij het programma. Samenwerking met onderwijsinstellingen in het programma *Zo kan het ook!* is meerledig. Versterking van het programma kan zowel op landelijk (programmaniveau) als op lokaal/regionaal (projectniveau van instellingen) plaatsvinden. Er zitten aanknopingspunten op methodiekontwikkeling, kennisvergaring en -borging, projectontwikkeling, opleidingsactiviteiten en uitvoering activiteiten.

5. Kennisdeling en communicatie

Kennisdeling en communicatie is een belangrijk aspect binnen het programma gericht op het voeren van een actief beleid door alle zorginstellingen ter stimulering van een actieve leefstijl en sport en bewegen door hun cliënten. Het onder de aandacht brengen van de problematiek en de daarbij behorende succesverhalen vraagt veel inzet op deze aspecten. Gehandicaptensport Nederland faciliteert de kennisdeling door kennis te verzamelen, te bundelen en te verspreiden. Verschillende communicatiemiddelen zijn hiervoor ontwikkeld.

Communicatieplan

Er is een communicatieplan geschreven met hierin aandacht voor communicatiestrategie, doelgroepen en communicatiemiddelen. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling van een logo/beeldmerk voor het programma. Het logo is per 1 januari 2010 gelanceerd.

Uitgave Zo kan het ook!

De uitgave *Zo kan het ook!* met 7 succesverhalen over sport en bewegen met een verstandelijke handicap wordt ondersteund door beeldmateriaal. Er is een DVD vervaardigd waarin drie succesverhalen in beeld worden gebracht. De DVD is getoond en uitgereikt tijdens het symposium. Samen met de uitgave *Zo kan het ook!* wordt de DVD gebruikt gedurende het programma bij de kennismaking in dag- en woonvoorzieningen.

Symposium 'De weg naar meer beweging!'

Het symposium 'De weg naar meer beweging!' heeft plaatsgevonden op 22 april in Utrecht. Hier is tevens de aftrap voor het programma *Zo kan het ook!* gegeven. Tijdens het symposium is stilgestaan bij het belang van voldoende bewegen en sporten. Naast een inhoudelijke bijdrage van sprekers, is er een debat gevoerd over een aantal actuele stellingen, opvattingen en meningen uit de praktijk. Het symposium is bezocht door 140 deelnemers, professionals werkzaam in de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap. Het symposium is zeer positief ontvangen door de deelnemers.

Media

Het programma *Zo kan het ook!* heeft regelmatig aandacht in zowel de landelijke als de regionale media. De tijdschriften Markant en Klik (vakbladen voor de gehandicaptensector) hebben beide meerdere malen aandacht aan het programma besteed. Verder is er veel aandacht geschonken aan de aftrap van verschillende projecten bij dag- en woonvoorzieningen in de lokale pers, zowel weekbladen als internet. In verschillende digitale nieuwsbrieven is aandacht besteed aan verschillende thema's van het programma.

Digitaal platform

Voor het delen van communicatie en informatie is er een digitaal platform ontwikkeld. Voor kennisdeling faciliteert het digitale kennisplatform door kennis te verzamelen, te bundelen en te verspreiden. Het gaat om het bevorderen van het uitwisselen van kennis en daarmee de kwaliteit en diversiteit van het aanbod op een hoger niveau te brengen. Het digitale kennisplatform moet oproepen tot het ontwikkelen van kennis, het delen en toepassen van kennis, waaruit nieuwe vragen ontstaan die leiden tot het ontwikkelen van nieuwe kennis. Dit gebeurt onder andere door feitelijke informatie, een nieuwsbrief en een forum.

Brochure

Met als doel meer bekendheid over het programma *Zo kan het ook!* te verkrijgen is er een brochure ontwikkeld met informatie over het programma, in de breedste zin van het woord. De brochure is in de nieuwe huisstijl uitgegeven.

Platformbijeenkomsten

In de komende jaren worden er door heel Nederland drie keer per jaar platformbijeenkomsten georganiseerd met als doel het delen van kennis op een persoonlijke manier. Op dit moment wordt er aandacht besteed aan de uitwerking van de formule. Het idee is om te starten met een plenair gedeelte en daarna verschillende thema's te behandelen.

Op bezoek bij .....

Samen met een zorginstelling organiseert Gehandicaptensport Nederland bijeenkomsten, gericht op het bespreken van specifieke thema's. Hier is aandacht voor succesverhalen, ideeën, knelpunten, stimulansen en achtergrondinformatie. Voorbeelden van thema's (ook voor de platformbijeenkomsten) kunnen zijn: bewegen door EMG-cliënten, doorgeleiding naar de sportvereniging, bewegen en gezonde voeding, etc. De organisatie van de bijeenkomsten is laagdrempelig en specifiek gericht op het uitwisselen van kennis en ervaring.

Overzicht samenwerking

Augustus 2009

- Dichterbij
- ASVZ

September 2009

- Koninklijke Visio – De Brink
- De Hartekamp Groep
- 's Heeren Loo Monster
- 's Heeren Loo Noordwijk

Oktober 2009

- Cello
- Esdégé – Reigersdaal
- Promens Care
- Reindaerde
- Sherpa

November 2009

- Bartimeus
- Gelderse Roos (adviestraject)
- 's Heeren Loo Apeldoorn
- 's Heeren Loo Ermelo
- NOVO
- Pluryn Werkenrode Groep
- Twentse Zorg Centra
- Zozijn

December 2009

- Amerpoort
- Lunetzorg

Januari 2010

- Gemiva – SVG
- Het Gors
- Triade
- 's Heeren Loo Noord-Nederland

Februari 2010

- Steinmetz | De Compaan

Nog starten

April 2010

- Siza Dorp Groep
- Arduin

Mei 2010

- Frion Zorg

Interne afstemming

- Cordaan
- Talant

Brengt in beweging
voor mensen met een verstandelijke handicap